

BARBARA JANUSZ-POHL

O MODELU POSTĘPOWANIA DYSCYPLINARNEGO W SPRAWACH STUDENCKICH¹

I. Pytanie o model zarówno postępowania dyscyplinarnego, jak i każdego innego postępowania rekonstruowanego za pomocą norm prawnych wymaga sformułowania kilku bardzo ogólnych założeń. Po pierwsze, należy określić, w jakim znaczeniu używany będzie termin „model”, po drugie, jakie elementy rekonstrukcyjne będą stanowiły jego ramy, i po trzecie wreszcie, jakie elementy będą miały charakter uzupełniający w tym sensie, że ich zmiana nie spowoduje modyfikacji samego modelu postępowania, lecz jedynie wpłynie na rozwiązanie pewnej kwestii szczegółowej. Trzecie zagadnienie nie zostanie pogłębione w niniejszym szkicu.

Myśląc o modelu, w pierwszej kolejności musimy wskazać dwa podstawowe jego warianty, a mianowicie: trzeba wyraźnie określić, czy chodzi nam o model konstruowany, proponowany (tzw. model wzór), czy o model będący odwzorowaniem jakiegoś układu rzeczywistego (model odwzorowanie)². W pierwszym przypadku model tworzony jest niejako *ab ovo*, od początku i abstrakcyjnie, w drugim – o odpowiedzi na pytanie, jaki jest model (np. model procesu karnego), decyduje kształt regulacji prawnej; w takim więc znaczeniu podstawą

---

¹ Zastrzec od razu należy, że niniejsze rozważania dotyczyć będą postępowania dyscyplinarnego *sensu largo*, a więc postępowania obejmującego zarówno postępowanie wyjaśniające prowadzone przez rzecznika dyscyplinarnego, jak i postępowanie prowadzone przez komisję dyscyplinarną lub sąd koleżeński, a więc postępowanie, w ramach którego następuje m.in. orzekanie o pociągnięciu obwinionego do odpowiedzialności dyscyplinarnej za popełniony delikt dyscyplinarny. Wskażmy przy sposobności, że w języku prawnym termin „postępowanie dyscyplinarne” oznacza tylko postępowanie prowadzone przez wskazaną komisję lub wskazany sąd, nie obejmuje tym samym postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez rzecznika dyscyplinarnego. Można nadmienić także, że w języku prawniczym termin „odpowiedzialność dyscyplinarna” występuje niejako w dwóch odsłonach, dzieląc desygnaty nim określane ze względu na kryterium zakresu podmiotowego na odpowiedzialność dyscyplinarną *sensu largo* i odpowiedzialność dyscyplinarną *sensu proprio*. Przyjmuje się, że odpowiedzialność dyscyplinarna *sensu proprio* oznacza odpowiedzialność określonych podmiotów pełniących funkcje lub zawody zaufania publicznego albo też wyjątkowo innych podmiotów podległych organizacyjnie organom kontroli lub nadzoru w danej jednostce, np. uczelni. Odpowiedzialność dyscyplinarna tego typu opiera się na zależnościach organizacyjnych pomiędzy podmiotem zdolnym do jej ponoszenia a organem dyscyplinarnym, podstawa prawna zaś kształtowana jest – najogólniej mówiąc – przez regulacje prawa publicznego. Tymczasem odpowiedzialność dyscyplinarna *sensu largo* obejmuje także odpowiedzialność pracowniczą za naruszenie dyscypliny pracy, przy czym ta ostatnia ma charakter odpowiedzialności kontraktowej. Zob. A. Wasilewski, *Prawo do sądu w sprawach dyscyplinarnych (ustawodawstwo polskie na tle standardów Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności oraz Konstytucji RP)*, „Przegląd Sądowy” 2001, nr 9, s. 15 i n.

² I. Dąbska, *Dwa studia z teorii naukowego poznania. O metodzie analogii*, Poznań 1962, s. 22 i n.

jego ustalenia jest konkretnie obowiązujące prawo. Zauważmy przy tym, że w wielu opracowaniach dotyczących modelu procesu (postępowania) pojęcia „model” używa się, choć bez wyraźniej deklaracji, w znaczeniu, jakie można by nazwać mieszanym. Zwykle w takim układzie rozpoczyna się od przybliżenia modelu odwzorowania, analiza osadzona jest więc w konkretnym układzie, następnie niejako uzupełniająco proponuje się pewne zmiany tak odtworzonego modelu. W naukach prawnych przybierają one postać postulatów *de lege ferenda*, a gdy postulaty te obejmują kluczowe jego elementy konstrukcyjne, czasem utworzony zostaje pewien model wzór, a więc model abstrakcyjny.

Rozważania prowadzone w dalszej części dotyczyć będą przyjętego przez ustawodawcę modelu postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów, modelu określonego przede wszystkim, choć nie wyłącznie, przez dwa akty normatywne: ustawę z 27 lipca 2005 – Prawo o szkolnictwie wyższym³ oraz rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 6 grudnia 2006 r. w sprawie szczegółowego trybu postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego wobec studentów⁴. Termin „model” będzie więc tu oznaczał model odwzorowanie. Bezspornie samo określenie ujęć abstrakcyjnego (model wzór) i konkretnego (model odwzorowanie) nie przesądza jeszcze o elementach, na podstawie których możemy scharakteryzować dany model, nie przesądza tym bardziej o relacjach pomiędzy tymi elementami.

W naukach szczegółowych terminu „model” zwykle używa się do określenia zespołu podstawowych elementów układu A1, które pozwalają odróżnić go od zespołu elementów stanowiących inny układ A2⁵. Przy czym w dogmatyce procesu karnego wyraźnie podkreśla się, że ów model określony jest przez jego cechy istotne⁶. Oczywiście pojęcie owych „cech istotnych” – z uwagi na swą nieostrość – nabiera u różnych autorów nieco odmiennego znaczenia⁷. Nie rozwijając tego wątku, wskazać można, że pośród nich za niekontrowersyjne uznaje się w zasadzie cechy następujące: 1) określenie przedmiotu postępowania karnego i celów, jakie ma ono spełniać, 2) określenie struktury postępowania karnego i funkcji procesowych, z jednoczesnym podziałem podstawowych ról uczestników procesu, 3) określenie zasad postępowania karnego⁸. Czasem także za odrębny składnik uznaje się system gwarancji procesowych. Te kluczowe elementy wypracowane na gruncie procesu karnego, pozwalające określić

³ T.jedn.: Dz. U. 2012, Nr 572 (dalej jako: ustawa).

⁴ Dz. U. 2006, Nr 236, poz. 1707 (dalej jako: rozporządzenie).

⁵ Tak S. Waltoś, *Model postępowania przygotowawczego na tle prawnoporównawczym*, Warszawa 1968, s. 9.

⁶ Zob. ibidem, s. 10.

⁷ Zob. A. Gerecka-Żołyńska, *Internacjonalizacja współczesnego procesu karnego w Polsce*, Warszawa 2009, s. 17-49. Autorka szczegółowo i chronologicznie relacjonuje poglądy wyrażane w doktrynie procesu karnego w tym zakresie.

⁸ Wskazuje się na różne systematyki zasad procesu karnego (tj. zasad ściśle procesowych, naczelnych zasad kinetycznych [funkcjonalnych], naczelnych zasad procesu karnego), tytułem przykładu zob. M. Cieślak, *Polska procedura karna podstawowe założenia teoretyczne*, w: S. Waltoś (red.), *Marian Cieślak. Dzieła wybrane*, t. 2, Kraków 2011, s. 206 i n.; W. Daszkiewicz, *Proces karny. Część ogólna*, Poznań 1996, s. 57 i n.; R. Kmiecik, E. Skrętowicz, *Proces karny. Część ogólna*, Kraków 2006, s. 68 i n.; K. Marszał, *Proces karny. Zagadnienia ogólne*, Katowice 2008, s. 51 i n.; T. Grzegorzczak, J. Tylman, *Polskie postępowanie karne*, Warszawa 2011, s. 86 i n.; S. Waltoś, *Proces karny*, Warszawa 2009, s. 58 i n.; J. Grajewski (red.), *Prawo karne procesowe – część ogólna*, Warszawa 2011, s. 62 i n.

jego model, mogą być użyteczne również do odtworzenia modelu innych postępowań represyjnych czy quasi-represyjnych⁹. Idąc więc tym tropem, w dalszej części opracowania rozważone zostaną następujące kwestie: 1) określenie przedmiotu postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów, a zwłaszcza jego celów, 2) określenie struktury tego postępowania i zakreszenie funkcji procesowych, 3) określenie podstawowych zasad postępowania dyscyplinarnego.

II. Analizę rozpocznijmy od stwierdzenia, że przedmiotem postępowania dyscyplinarnego jest ustalenie kwestii odpowiedzialności dyscyplinarnej studenta danej uczelni. Abstrahując w tym miejscu od rozważań szczegółowych, można poprzestać na uznaniu, że jest to odpowiedzialność za delikt dyscyplinarny popełniony przez studenta podległego władzy określonej jednostki organizacyjnej będącej uczelnią wyższą. W konsekwencji więc szczególnego znaczenia przy sprecyzowaniu istoty odpowiedzialności dyscyplinarnej nabiera ustalenie, czym jest delikt dyscyplinarny. Takie zadanie nie należy do łatwych, katalog deliktów dyscyplinarnych nie został bowiem przez ustawodawcę wyznaczony w sposób taksatywny. Niewątpliwie jednak można postawić tezę, że ustawodawca odpowiedzialność dyscyplinarną przewiduje za naruszenie przepisów obowiązujących w uczelni oraz za czyny uchybiające godności studenta. Takie stwierdzenie, pomimo sygnalizowanych w doktrynie wątpliwości, nie oznacza nic innego jak tylko to, że student ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną za naruszenie przepisów obowiązujących w uczelni, a także wówczas, gdy przepisów tych nie naruszył, a dopuścił się czynu uchybiającego godności studenckiej. Stylizacja art. 211 ust. 1 ustawy bezsprzecznie więc przyjmuje postać zdania zawierającego alternatywę¹⁰. W konsekwencji więc deliktem jest czyn naruszający normy prawne (czyn bezprawny) albo też czyn naruszający normy moralne i obyczajowe (legalny, lecz niedozwolony z punktu widzenia norm tego typu)¹¹. O ile w sposób dosyć precyzyjnie możemy zrekonstruować czyny, które naruszają przepisy obowiązujące na uczelni, właśnie za pomocą odtworzenia stosownych obowiązujących norm prawnych określających prawa i obowiązki (status) studenta oraz zasady postępowania w sprawach studenckich, o tyle odkodowanie deliktów opartych na naruszeniu norm pozaprawnych jest utrudnione¹².

Pośród deliktów będących czynami bezprawnymi możemy wyróżnić grupę tych będących czynami zabronionymi pod groźbą kary¹³. Zupełnie fragmentarycznie zarysować należy w tym miejscu problem ustalenia relacji pomiędzy zbiorem zawierającym delikty dyscyplinarne a zbiorem zawierającym czyny

⁹ Zob. B. Janusz-Pohl, *Wpływ ustawy karnoprocesowej na model postępowania dyscyplinarnego w Policji*, w: P. Józwiak, K. Opaliński (red.), *Wezłowe problemy prawa dyscyplinarnego w służbach mundurowych*, Piła 2012, s. 44 i n.

¹⁰ Konstatację tę potwierdza § 4 ust. 1 rozporządzenia.

¹¹ Zob. D. Orłowska, M. Tomkiewicz, *Materiałnoprprawne podstawy odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów*, w: P. Skuczynski, P. Zawadzki (red.), *Odpowiedzialność dyscyplinarna. Podstawy, procedura i orzecznictwo w sprawach studentów Uniwersytetu Warszawskiego 2000-2005*, Warszawa 2008, s. 55 i n.

¹² Pomocna w tym drugim względzie może być np. rota ślubowania studenta.

¹³ Zob. art. 214 ust. 5 ustawy.

zabronione pod groźbą kary kryminalnej (tj. przestępstwa i wykroczenia). W doktrynie i orzecznictwie komisji dyscyplinarnych dominuje pogląd, że relacja pomiędzy tak nakreślonymi zbiorami stanowi relację krzyżowania się. Wedle tego stanowiska są takie przestępstwa, i wykroczenia, które nie stanowią deliktów dyscyplinarnych, i co bardziej oczywiste – są takie delikty dyscyplinarne, które nie stanowią ani przestępstwa, ani wykroczenia, a nawet nie są czynami bezprawnymi. W ramach tego ujęcia przyjmuje się bowiem, że przedmiotem odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów mogą być tylko przestępstwa i wykroczenia związane ze statusem studenta albo przez kryterium *loci delicti* (miejsca popełnienia czynu), albo przez kryterium przedmiotowe, a więc związku inkryminowanego zachowania się studenta z faktem studiowania (np. uczestnictwem w zajęciach, egzaminach)¹⁴. Kwestia ta wydaje się jednak zdecydowanie bardziej złożona, niż wynika to z istniejących wypowiedzi i w gruncie rzeczy zależy od przyjętych założeń.

Przedstawione stanowisko zasadza się na ustaleniu wstępnym, że kategoria pojęciowa zawarta w art. 211 ust. 1 ustawy w postaci „przepisy obowiązujące na uczelni” pozwala uznać, że nie wszystkie, powiedzmy ogólnie, przepisy prawa zawierające sankcje karne obowiązują na uczelni, albo też są relewantne z punktu widzenia statusu studenta. Wydaje się więc, choć najczęściej brak deklaracji w tym zakresie, że zwolennicy takiego ujęcia przyjmują, iż w art. 211 ust. 1 ustawy zawarte jest zdanie typu koniunkcji, a więc, że deliktem dyscyplinarnym jest tylko takie zachowanie się studenta, które narusza przepisy obowiązujące na uczelni i jednocześnie uchybia jego godności, *a contrario* więc deliktem nie jest zachowanie się, które nie narusza żadnego przepisu obowiązującego na uczelni, w każdym razie nie zostało to ustalone, lecz jedynie uchybia godności studenta. Nie zagłębiając się tutaj w to zagadnienie, zauważyć można, że stylizacja art. 211 ust. 1 ustawy wyraźnie – co już podkreślano – wskazuje na to, że odpowiedzialność dyscyplinarna grozi za czyn naruszający przepisy obowiązujące na uczelni, a także za czyn, które uchybiają godności studenta. W pierwszym przypadku, aby pociągnąć studenta do odpowiedzialności dyscyplinarnej, należy wskazać konkretny przepis (przepisy), z którego odtwarzamy normę prawną naruszoną przez studenta, w drugim zaś – do pociągnięcia do odpowiedzialności dyscyplinarnej, wystarczające jest określenie, w jaki sposób student uchybił swojej godności. Z takiej perspektywy w zasadzie dopuszczenie się jakiegokolwiek czynu zabronionego pod groźbą kary kryminalnej (choćby niemającego ścisłego związku ze statusem studenta ani też niepopelnionego na terenie uczelni) zawsze narusza leżące u podstaw ich kryminalizacji normy moralne obowiązujące wszędzie, a tym bardziej *in societas universitatis*, i tym samym uchybia godności studenta¹⁵.

Zaznaczmy jednocześnie, że ustawa – Prawo o szkolnictwie wyższym bezpośrednio wskazuje na jeden typ czynu zabronionego będącego deliktem dyscyplinarnym określonym w art. 214 ust. 4 ustawy: czyn studenta polegający na przypisaniu sobie autorstwa istotnego fragmentu lub innych elementów

¹⁴ J. Paśnik, *Nowe regulacje odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli akademickich i studentów*, „Administracja” 2007, z. 4, s. 7.

¹⁵ P. Zawadzki, *Studia zaufania publicznego*, w: P. Skuczyński, P. Zawadzki (red.), op. cit., s. 88 i n.

cudzego utworu, a więc czyn powszechnie nazywany plagiatem¹⁶. Zupełnie na marginesie prowadzonych tu rozważań zauważyć można, że znamiona deliktu – plagiatu opisane są inaczej niż znamiona przestępstwa plagiatu stypizowanego w ust. 1 art. 115 ustawy z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹⁷, zgodnie bowiem z tym przepisem określonej karze podlega ten, kto przywłaszcza sobie autorstwo albo wprowadza w błąd co do autorstwa całości lub części cudzego utworu albo artystycznego wykonania. Zwróćmy więc uwagę, że z punktu widzenia odpowiedzialności dyscyplinarnej relewantne jest zachowanie się studenta, polegające na przypisaniu sobie autorstwa istotnego fragmentu lub innych elementów cudzego utworu, natomiast z punktu widzenia pociągnięcia do odpowiedzialności karnej wystarczające jest dopuszczenie się zachowania polegającego na przywłaszczeniu sobie autorstwa albo wprowadzeniu w błąd co do autorstwa choćby jakiegokolwiek części cudzego utworu.

Dodajmy jeszcze, iż na tok postępowania dyscyplinarnego nie ma bezpośredniego wpływu fakt, że delikt dyscyplinarny jednocześnie wypełnia znamiona czynu zabronionego pod groźbą kary, w przedmiocie którego toczy się postępowanie karne. Modelowo postępowanie dyscyplinarne jest niezależne od postępowania karnego albo postępowania w sprawach o wykroczenia, jeżeli jednak w toku postępowania dyscyplinarnego ujawnione zostanie, że zarzucany delikt dyscyplinarny stanowi jednocześnie czyn zabroniony pod groźbą kary, rektor obowiązany jest poinformować o tym fakcie organy ścigania. Co wynika nie tylko z określonego w Kodeksie postępowania karnego obowiązku denuncjacji na podstawie art. 304 § 2 k.p.k., lecz także z art. 214 ust. 6 ustawy.

Postępowanie dyscyplinarne i postępowanie karne (w sprawach o wykroczenie) mogą toczyć się symultanicznie, jednakże § 18 rozporządzenia formułuje kompetencję komisji dyscyplinarnej do zawieszenia postępowania dyscyplinarnego, jeżeli w sprawie tego samego czynu wszczęto postępowanie karne lub w sprawach o wykroczenia. Komisja może w każdym czasie podjąć postępowanie uprzednio zawieszone, najpóźniej w ciągu 3 miesięcy od prawomocnego zakończenia postępowania karnego lub w sprawach o wykroczenia. Sytuacje, w których podstawą zawieszenia postępowania dyscyplinarnego będzie toczące się postępowanie karne, uzasadnione będą zwłaszcza z punktu widzenia ekonomiki postępowania dowodowego¹⁸. Z pewnością jednak zawieszenie

¹⁶ J. Sieńczyło-Chlabicz, *Odpowiedzialność nauczycieli akademickich, doktorantów i studentów z tytułu popełnienia plagiatu*, „Transformacje Prawa Prywatnego” 2010, nr 1, s. 145-152.

¹⁷ T.jedn.: Dz. U 2006, Nr 90, poz. 631 ze zm.

¹⁸ W doktrynie zasadnie wskazuje się, że: „Z żadnego przepisu ustaw dyscyplinarnych [...] nie wynika obowiązek zawieszenia postępowania dyscyplinarnego i wyczekiwania na orzeczenie sądu powszechnego wówczas, gdy konieczne jest rozstrzygnięcie istnienia przesłanki prolongującej okres przedawnienia dyscyplinarnego do okresu przewidzianego przez prawo karne. Zresztą taki obowiązek musiałby się opierać nie tyle nawet na antycypacji ryzyka nietrafnego rozstrzygnięcia przez sąd dyscyplinarny (lub rozstrzygnięcia niespójnego z ewentualnym rozstrzygnięciem sądu powszechnego), ale wręcz na domniemaniu nietrafności ocen sądów dyscyplinarnych w zakresie realizacji ustawowych znamion typu czynu zabronionego przez czyn będący przedmiotem postępowania. Przyjęcie takiego stanowiska oznaczałoby zgodę na normatywnie niczym nieuzasadnione przewlekanie postępowania dyscyplinarnego. [...] To sąd (w tym wypadku sąd dyscyplinarny) jest jednocześnie uprawniony

postępowania dyscyplinarnego ze względu na toczące się postępowanie karne nie powinno następować w sprawach, w których zgromadzony w toku postępowania wyjaśniającego materiał dowodowy pozwala na skuteczne wniesienie przez rzecznika dyscyplinarnego wniosku o ukaranie. Zwróćmy bowiem uwagę, że zawieszenie postępowania dyscyplinarnego nie wstrzymuje terminu przedawnienia karalności deliktu dyscyplinarnego (który jest tożsamy z tym określonym dla danego typu czynu zabronionego w k.k.¹⁹, tylko w przypadku plagiatu termin przedawnienia w postępowaniu dyscyplinarnym nie biegnie), co najważniejsze, możliwość skutecznego pociągnięcia studenta do odpowiedzialności dyscyplinarnej jest uzależniona od tego, czy pozostaje on pod władzą uczelni, a więc czy przysługuje mu status studenta²⁰.

Specyfiką poszczególnych postępowań dyscyplinarnych są różnorodne cele, którym postępowania te służą. Przede wszystkim są to cele zgoła odmienne od tych, jakie ustawodawca zaprogramował dla procesu karnego (art. 2 k.p.k, art. 297 k.p.k.²¹). Poza tym zauważyć można, że w ramach różnych modeli postępowań dyscyplinarnych, mając na uwadze kryterium podmiotu tych postępowań, odmiennie kształtują się relacje pomiędzy celami (funkcjami), jakie osiągnąć mają poszczególne autonomiczne procedury. Cele postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów nie zostały określone normatywnie, a wyprowadzić je można poprzez rozważenie: 1) relacji student – uczelnia, 2) zadania uczelni wobec studenta, oraz 3) relacji student – *societas universitatis*. Z tej perspektywy na plan pierwszy wysuwa się funkcja wychowawcza i edukacyjna, a tym samym cel wychowawczy postępowania dyscyplinarnego. Oczywiście jego określenie nie pozwala udzielić prostych odpowiedzi na pytania, w jaki sposób cel taki zostanie osiągnięty, jakie wartości mają zostać utrwalone w procesie edukacji. Spostrzeżenie to pozwala jedynie uznać, że funkcja wychowawcza postępowania dyscyplinarnego z pewnością wypiera jego funkcję represyjną, która ma charakter zdecydowanie drugoplanowy. Podobnie jest z funkcją prewencyjną typową dla prawa karnego, która w ramach prewencji indywidualnej zasadniczo konsumowana jest przez funkcję wychowawczą postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów. W ramach prewencji generalnej wspomagana jest ona zaś przez funkcję integracyjną, która polega na tym, że celem odpowiedzialności dyscyplinarnej jest oddziaływanie na całą społeczność studencką, poprzez wzmacnianie świadomości studentów co do zachowań zaburzających stosunki w ramach *societas universitatis*, a ostatecznie eliminowanie tych jednostek, które uparczywie nie poddają się procesom edukacyjnym²².

---

i zobowiązany do dokonywania samodzielnych ocen prawnych w efektywnie prowadzonym postępowaniu dyscyplinarnym, a nie do przyjmowania postawy wyczekującej” – tak A. Bojańczyk, T. Razowski, *Konsekwencje procesowe przewinienia dyscyplinarnego będącego przestępstwem*, „Prokuratura i Prawo” 2009, nr 11-12, s. 51.

¹⁹ Zob. wyrok WSA w Warszawie z 4 grudnia 2008 r., I SA/Wa 908/08, Lex, nr 530058.

²⁰ Na mocy art. 217 ust. 4 ustawy: „przedawnienie orzekania następuje po upływie roku od opuszczenia uczelni przez studenta”.

²¹ Podkreślić można, iż na mocy art. 223 ustawy do postępowania wyjaśniającego i postępowania dyscyplinarnego wobec studentów, z wyjątkiem postępowania przed sądem koleżeńskim, w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego, z wyłączeniem art. 82 – zob. B. Janusz-Pohl, *Wpływ ustawy karnoprocesowej...*, s. 46-50.

III. Po określeniu przedmiotu odpowiedzialności dyscyplinarnej oraz podstawowych celów postępowania, w ramach którego student do takiej odpowiedzialności ma zostać pociągnięty, uwagę poświęcić należy kolejnemu elementowi wyznaczającemu przyjęty model postępowania dyscyplinarnego, a więc jego konstrukcji. I tu uznać można, że gdy chodzi o strukturę postępowania dyscyplinarnego *sensu largo*, najczęściej jest ono dwustadialne. Pierwszym jego stadium jest postępowanie wyjaśniające prowadzone przez rzecznika dyscyplinarnego ds. studentów na polecenie rektora. Postępowanie to ma na celu weryfikację informacji w przedmiocie podejrzenia popełnienia przez konkretnego studenta deliktu dyscyplinarnego. Drugim stadium jest postępowanie dyscyplinarne *sensu stricto* toczone przed komisją dyscyplinarną ds. studentów, to stadium jest inicjowane przez wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego i o ukaranie wniesiony oraz popierany przez rzecznika dyscyplinarnego.

Dwustadialne postępowanie dyscyplinarne mające charakter modelowy nie jest jedynym sposobem procedowania, w ramach którego student może skutecznie zostać pociągnięty do odpowiedzialności dyscyplinarnej. Decydentem w zakresie forum, na którym pociągnięcie do odpowiedzialności ma nastąpić w pierwszej kolejności, jest rektor danej uczelni. Uzyskując bowiem informację dotyczącą podejrzenia popełnienia przez studenta deliktu dyscyplinarnego, albo kieruje polecenie do rzecznika dyscyplinarnego ds. studentów, albo też alternatywnie z własnej inicjatywy lub też z inicjatywy samorządu studenckiego od razu może skierować sprawę do sądu koleżeńskiegofunkcjonującego w ramach samorządu studentów danej uczelni (art. 214 ust. 1 ustawy), albo też z pominięciem komisji dyscyplinarnej i sądu koleżeńskiegomoże sam wymierzyć karę upomnienia za przewinienie mniejszej wagi.

Jednocześnie jednak dwustadialny modelowy charakter postępowania dyscyplinarnego może mieć charakter procedury zwykłej albo też zmodyfikowanej (wówczas gdy po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego sprawa przekazana zostanie do rozpoznania sądowi koleżeńskiemu albo powtórnirektorowi w celu wymierzenia stosownej sankcji). Przy czym katalog sankcji czy środków wychowawczych możliwych do zastosowania w ramach procedur zmodyfikowanych jest ograniczony i mają one charakter łagodniejszy w stosunku do trybu zwykłego (sąd koleżeńskinie może orzec kar określonych w art. 212 pkt 4 i 5 ustawy, a więc kary zawieszenia w określonych prawach studenta na okres do jednego roku, wydalenia z uczelni – *arg. ex art. 214 ust. 1 in fine*, a rektor może wymierzyć jedynie karę upomnienia). W konsekwencji po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego rzecznik dyscyplinarnd s. studentów, w zależności od jego wyników, może – po pierwsze – sporządzić postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, przedstawiając je do zatwierdzenia rektorowi, po drugie – skierować wniosek do komisji dyscyplinarnej o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego i o ukaranie albo też zamiast wniosku do komisji skierować wniosek do rektora o wymierzenie kary upomnienia, albo wniosek o przekazanie sprawy do sądu koleżeńskiegofunkcjonującego. W wersji zmodyfikowanej drugie

²² Zob. P. Skuczyński, *Granice odpowiedzialności dyscyplinarnej*, w: idem, P. Zawadzki (red.), op. cit., s. 18-26.

stadium procedowania w przedmiocie pociągnięcia studenta do odpowiedzialności dyscyplinarnej może odbywać się więc na forum sądu koleżeńskiego, którego funkcjonowanie określa regulamin uchwalony przez samorząd studentów danej uczelni.

W pierwszym stadium (tj. w postępowaniu wyjaśniającym, w którym *dominus litis* jest rzecznik dyscyplinarny ds. studentów, co typowe dla postępowań dyscyplinarnych, które są zorientowane podmiotowo) od razu pojawia się figura obwinionego, który otrzymuje odpis postanowienia o wszczęciu postępowania wyjaśniającego. Definicja legalna obwinionego, zawarta w § 1 pkt 2) rozporządzenia, stanowi, że obwinionym jest student, przeciwko któremu zostało wszczęte postępowanie wyjaśniające lub dyscyplinarne. W konsekwencji podkreślić należy, że status obwinionego student otrzymuje już od momentu wszczęcia postępowania wyjaśniającego, a nie od momentu przedstawienia mu zarzutu. Samo postanowienie o przedstawieniu zarzutów może być sporządzone albo w chwili wszczęcia postępowania wyjaśniającego, albo dopiero w jego toku, wówczas gdy zaistnieją dostatecznie uzasadnione podstawy do przedstawienia zarzutu obwinionemu. Postanowienie to w terminie 7 dni od jego sporządzenia ogłasza się obwinionemu. Termin „obwiniony”, posługując się analogią do postępowania karnego, jednocześnie określa więc figury w procesie karnym zwane: osobą podejrzaną, podejrzanym, oskarżonym.

IV. Zastanawiając się nad modelem postępowania dyscyplinarnego *sensu largo*, uznaliśmy w części wstępnej, że przesądza o nim również konstrukcja zasad tego postępowania. Charakter represyjny postępowania dyscyplinarnego powoduje, że można je opisać poprzez odpowiednie zastosowanie katalogu zasad wypracowanych na gruncie nauki procesu karnego. W tym aspekcie wyróżnić możemy grupę zasad skodyfikowanych w ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym oraz w rozporządzeniu, a także zasady nieskodyfikowane, lecz odtwarzane na mocy stosownych uregulowań szczegółowych również bezpośrednio zawartych w dwóch wskazanych aktach prawnych, ponadto dla odtworzenia modelu tego postępowania relewantne będą zasady postępowań represyjnych zawarte w Konstytucji RP i umowach międzynarodowych. Pewne wątpliwości może budzić odpowiednie zastosowanie zasad procesu karnego odtwarzanych z przepisów zawartych w Kodeksie postępowania karnego. *Prima vista* wydaje się, że ze względu na odmienne: autonomiczne cele, przedmiot i konstrukcję postępowania dyscyplinarnego możliwości przenikania do postępowania dyscyplinarnego zasad procesu karnego są utrudnione, analiza modelu postępowania dyscyplinarnego za pomocą schematu zasad procesu karnego tej konstatacji jednak nie potwierdza. Wydaje się więc, że odpowiednie, a więc za pośrednictwem art. 223 ustawy, stosowanie przepisów k.p.k. i w tym zakresie jest możliwe. Ograniczeni ramami tego opracowania wskaźmy zatem, jakie zasady postępowania dyscyplinarnego opisują jego model.

Wśród nich na plan pierwszy wysuwa się zasada prawa do obrony obwinionego, skodyfikowana zarówno w ustawie, jak i uzupełniająco w rozporządzeniu. Na mocy art. 218 ustawy obwiniony ma prawo do korzystania z pomocy wybranego przez siebie obrońcy. Gdy rzecznik dyscyplinarny wnosi o orzeczenie kary usunięcia z uczelni, a obwiniony nie ma obrońcy z wyboru, przewodniczący

składu orzekającego wyznacza obrońcę z urzędu spośród nauczycieli akademickich lub studentów uczelni. Przepis ten przesądza zatem o tym, że obrońcą nie musi być podmiot mający uprawnienia wynikające z ustawy – Prawo o adwokaturze, funkcję tę pełnić może inny student, doktorant lub pracownik. Z uwagi jednak na wskazaną regulację pojawić się może pytanie, jak należy zinterpretować fragment art. 218 ustawy, na mocy którego obwinionemu studentowi przysługuje prawo do korzystania z pomocy wybranego przez siebie obrońcy. A ściślej, w tym kontekście nasuwa się pytanie, czy krąg podmiotów uprawnionych do sprawowania funkcji obrońcy stanowi *numerus clausus*, czy jest katalogiem otwartym. Jedynie sygnalizacyjnie zaznaczyć można, że interpretacja art. 218 w związku z art. 223 *in fine* ustawy skłania do dość zaskakującego wniosku, że obrońcą studenta w postępowaniu dyscyplinarnym może być każda osoba przybrana w takim charakterze, niezależnie od jej kwalifikacji czy statusu względem danej uczelni.

Postępowanie dyscyplinarne *sensu largo* jest postępowaniem o charakterze represyjnym, a wobec tego cechuje się ono gwarancyjnością. Wskazano już, że postępowanie takie zawsze zorientowane jest podmiotowo, a status obwinionego student uzyskuje już w momencie wszczęcia postępowania wyjaśniającego i już wówczas ma on prawo do informacji procesowej – otrzymuje odpis postanowienia o wszczęciu tego stadium. Przed pierwszym przesłuchaniem w charakterze obwinionego należy studenta pouczyć o jego uprawnieniach i obowiązkach: o prawie do składania lub odmowy składania wyjaśnień, prawie do korzystania z pomocy ustanowionego obrońcy, uprawnieniach do inicjowania czynności dowodowych w postępowaniu wyjaśniającym (m.in. zgłaszania wniosków o przesłuchanie wskazanych osób w charakterze świadków, wniosków o powołanie biegłych), prawie do końcowego zapoznania się z zebrany materiał dowodowy, a także do składania uzupełniających wniosków dowodowych w terminie 3 dni od upływu końcowego terminu do zapoznania. Ponadto obwiniony musi zostać pouczony o obowiązku stawiennictwa na wezwania rzecznika dyscyplinarnego oraz komisji dyscyplinarnej oraz skutkach nieusprawiedliwionego niestawiennictwa²³. Obwiniony otrzymuje pouczenie na piśmie, co potwierdza swoim podpisem.

Choć zarówno w ustawie – Prawo o szkolnictwie wyższym, jak i w rozporządzeniu brak odnośnej regulacji, obwiniony jako uczestnik postępowania represyjnego objęty jest ochroną konstytucyjnej zasady domniemania niewinności do momentu uprawomocnienia się orzeczenia organu uprawnionego do wymierzania sankcji dyscyplinarnych²⁴. Domniemanie niewinności obwinionego przełamuje również wiążące, a tym samym ograniczające samodzielność jurysdykcyjną komisji dyscyplinarnych, prawomocne orzeczenie sądu karnego, w którym nastąpiło przypisanie sprawcy czynu tożsamego z tym, w przedmiocie którego toczy się postępowanie dyscyplinarne²⁵. Wydaje się także, że pomimo braku

²³ Zob. art. 219 ust. 4 ustawy.

²⁴ Zob. A. Bojańczyk, T. Razowski, op. cit., s. 56, a także wyrok TK z 8 grudnia 1998 r., K 41/97, OTK ZU 1998, nr 7, s. 117.

²⁵ W doktrynie i orzecznictwie wskazuje się również na inną kwestię dotyczącą dopuszczalności stwierdzenia w postępowaniu dyscyplinarnym przez organ dyscyplinarny, że delikt dyscyplinarny wypełnia jednocześnie znamiona przestępstwa. I tak zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego

wyraźnej deklaracji ustawodawcy w tym zakresie obwinionego chroni także reguła *in dubio pro reo*, na mocy której wszystkie niedające się rozstrzygnąć wątpliwości rozstrzygane są na jego korzyść, w tym więc zakresie odpowiednie zastosowanie znajdzie przepis art. 5 § 2 k.p.k.

Postępowanie dyscyplinarne *sensu stricto* oparte jest na zasadzie skargowości, jego wszczęcie bowiem uzależnione jest od skargi zasadniczej w postaci wniosku rzecznika dyscyplinarnego o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego i ukaranie, a warunkiem wszczęcia postępowania przez komisję odwoławczą jest wniesienie skargi etapowej. Postępowanie wyjaśniające wszczynane jest natomiast zasadniczo na polecenie rektora, a więc nie z urzędu przez rzecznika dyscyplinarnego, choć wszystkie czynności podejmowane przez organy po wszczęciu postępowania wyjaśniającego oraz po wszczęciu postępowania dyscyplinarnego *sensu stricto* dokonywane są z urzędu. Co więcej, rzecznik dyscyplinarny – związany poleceniem rektora – ma obowiązek wszczęcia i prowadzenia postępowania wyjaśniającego, a po jego zamknięciu ma obowiązek wniesienia i popierania skargi. Rzecznik dyscyplinarny nie może odmówić wszczęcia postępowania wyjaśniającego, a w jego toku nie może skutecznie samodzielnie umorzyć tego postępowania, gdy w jego ocenie w postępowaniu tym zachodzi jedna z przeszkód opisanych w § 10 ust. 2 rozporządzenia, gdyż postanowienie w tym przedmiocie wymaga zatwierdzenia przez rektora uczelni. Można więc powiedzieć, że w postępowaniu dyscyplinarnym w zakresie działalności rzecznika dyscyplinarnego funkcjonuje swego rodzaju legalizm²⁶, jednakże inicjacja postępowania, która uzależniona jest od polecenia rektora danej uczelni, ma w pewnym sensie charakter ocenny, ocena ta polega na określeniu *in concreto* celowości ścigania dyscyplinarnego, w tym sensie posiada ona rys oportunistyczny²⁷.

W tym kontekście zaznaczyć można, że wątpliwości interpretacyjne nasuwa § 24 ust. 2 rozporządzenia, który przewiduje, iż w razie stwierdzenia po

---

wyrażonego w uchwale 7 sędziów z 28 września 2006 r., I KZP 8/06 (OSNKW 2006, nr 10, poz. 87) w postępowaniu dyscyplinarnym niedopuszczalne jest formułowanie ocen odnoszących się do kwalifikacji czynu będącego przedmiotem postępowania dyscyplinarnego z punktu widzenia prawa karnego (stwierdzenia odpowiedzialności karnej obwinionego), również dlatego, że pozostaje to w sprzeczności z konstytucyjną zasadą domniemania niewinności. Trafnej krytyce stanowisko to poddali A. Bojańczyk i T. Razowski: uznali, że w ich ocenie organy dyscyplinarne posiadają kompetencję tego typu, jednocześnie zaznaczając, iż nie pozostaje to w kolizji z karnoprosesową zasadą domniemania niewinności, gdyż organ dyscyplinarny wypowiada się jedynie w kwestii wypełniania znamion typu czynu zabronionego, nie stwierdzając jego bezprawności, karygodności czy zawinienia – zob. A. Bojańczyk, T. Razowski, op. cit., s. 42 i n.

²⁶ W uproszczeniu oportunizm i legalizm to zasady określające reakcje organów na fakt popełnienia przestępstwa, ich pierwotnym źródłem, a jednocześnie punktem odniesienia są więc typizowane przez ustawę czyny zabronione pod groźbą kary. Brak typizacji deliktów dyscyplinarnych powoduje, że trudno w pełni zasadnie przenieść zasady legalizmu i oportunizmu na grunt postępowania dyscyplinarnego. Jak wiadomo, zasada legalizmu w procesie karnym (art. 11 k.p.k.) oznacza – po pierwsze – obowiązek organów ścigania, by w sytuacji, gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa ściganego z urzędu, wszczęły i prowadziły postępowanie przygotowawcze, po drugie – by wówczas, gdy postępowanie przygotowawcze doprowadzi do zebrania materiału dowodowego uzasadniającego wniesienie skargi do sądu, uprawniony oskarżyciel publiczny wniósł i popierał tę skargę.

²⁷ Na temat relacji legalizmu i oportunizmu w ujęciu karnoprosesowym zob. np. M. Rzewnicka-Rogacka, *Oportunizm i legalizm ścigania przestępstw w świetle współczesnych przeobrażeń procesy karnego*, Warszawa 2006, s. 69 i n.

wszczęciu postępowania dyscyplinarnego okoliczności, o których mowa w § 10 ust. 2, albo jeżeli rzecznik dyscyplinarny odstąpi na rozprawie od wniosku o ukaranie, komisja dyscyplinarna wydaje orzeczenie o umorzeniu postępowania. Stylizacja wskazanego przepisu wskazuje, jakoby odstąpienie rzecznika dyscyplinarnego wiązało komisję dyscyplinarną, a taka interpretacja wydaje się trudna do zaakceptowania, ponieważ ze wskazanego przepisu płynie jedynie norma kompetencyjna dla rzecznika dyscyplinarnego, iż w wyniku ujawnionych w toku rozprawy okoliczności może on odstąpić od oskarżenia, trudno jednak zaakceptować stanowisko, że odstąpienie takie miałoby wiązać komisję dyscyplinarną. Ukształtowanie figury rzecznika dyscyplinarnego ds. studentów skłania ku przyjęciu stanowiska, że odstąpienie rzecznika nie wiąże komisji, która ocenia zasadność takiego wniosku i nie jest bezwzględnie związana jego treścią. Skoro bowiem rzecznik dyscyplinarny działa z polecenia rektora jednostki i nawet w toku postępowania wyjaśniającego – w którym będąc *dominus litis*, samodzielnie, a więc bez zgody rektora jednostki, nie jest kompetentny do umorzenia postępowania – to wydaje się, że w toku postępowania dyscyplinarnego *sensu stricto* na zasadzie analogii (za pośrednictwem art. 223 ustawy) zastosowanie znajdzie reguła zawarta w art. 14 § 2 k.p.k., iż w postępowaniu karnym odstąpienie oskarżyciela publicznego od oskarżenia nie wiąże sądu²⁸.

Organy postępowania dyscyplinarnego objęte są działaniem zasady obiektywizmu. W postępowaniu wyjaśniającym rzecznik dyscyplinarny obowiązany jest zebrać dowody niezbędne do całkowitego wyjaśnienia sprawy, uwzględniając zarówno dowody przeciwko obwinionemu, jak i dowody przemawiające na jego korzyść. Gwarancją tej zasady są instytucje *iudex inhabilis* oraz *iudex suspectus* (wyłączenia członków komisji dyscyplinarnej *arg. ex art.* 217 ust. 6 pkt 3 *in fine* ustawy oraz art. § 16 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia, a także odpowiednio wyłączenia rzecznika dyscyplinarnego). Natomiast organy orzekające – komisje dyscyplinarne na mocy art. 213 ust. 3 i 4 ustawy są niezależne w zakresie orzekania, a ponadto objęte zasadą samodzielności jurysdykcyjnej, a więc rozstrzygają samodzielnie wszelkie zagadnienia faktyczne i prawne i nie są związane rozstrzygnięciem innych organów stosujących prawo, z wyjątkiem prawomocnego wyroku skazującego²⁹ (a w gruncie rzeczy każdego wyroku sądu karnego, w którym następuje przypisanie mu sprawstwa zarzucanego czynu, a więc także wyroku warunkowo umarzającego postępowanie). Wobec tego, że komisje dyscyplinarne związane są ustaleniami zawartymi w prawomocnym wyroku sądu karnego, pośrednio znajduje zastosowanie tutaj art. 8 § 2 k.p.k., *de facto* więc związane są także prawomocnymi rozstrzygnięciami sądu kształtującymi prawo lub stosunek prawny).

Ponieważ w ustawie prawo o szkolnictwie wyższym i w rozporządzeniu brak regulacji pozwalających kompleksowo odtworzyć zasady postępowania dowodowego, w postępowaniu dyscyplinarnym mogą więc pojawić się wątpliwości co do ich katalogu. Istniejąca regulacja pozwala bowiem na odtworzenie zasady bezpośredniości, przewidując jednak pewne ograniczenia, które są zawarte

²⁸ Zob. § 14 ust. 4 pkt 2 i § 24 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia.

²⁹ Zob. uwagi zawarte w przyp. nr 25.

w § 20 ust. 3 i 6 rozporządzenia. Należy uznać, że w zakresie postępowania dowodowego odpowiednie zastosowanie znajdą także inne skodyfikowane w Kodeksie postępowania karnego zasady: prawdy (art. 2 § 2 k.p.k.), swobodnej oceny dowodów (art. 7 k.p.k.) i koncentracji materiału dowodowego (tej ostatniej elementy odnaleźć możemy także w rozporządzeniu).

Poza zasadami kształtującymi status obwinionego, inicjację stadiów postępowania dyscyplinarnego czy status jego organów, a także obejmujących postępowanie dowodowe w postępowaniu dyscyplinarnym możemy wyróżnić również zasady, najogólniej mówiąc, dotyczące jego formy i sposobu prowadzenia³⁰. A zwłaszcza *expressis verbis* wyrażoną w ustawie i w rozporządzeniu zasadę jawności wewnętrznej i zewnętrznej (publiczności) postępowania dyscyplinarnego *sensu stricto*³¹, a także ograniczonej jawności wewnętrznej postępowania wyjaśniającego.

Ponadto wyodrębnić możemy nieskodyfikowaną zasadę kontradiktoryjności postępowania dyscyplinarnego *sensu stricto*, którą dekodować możemy z szeregu przepisów regulujących przebieg postępowania przed komisją dyscyplinarną. Przypomnijmy, że na mocy tej zasady równouprawnione strony postępowania (a więc obwiniony i rzecznik dyscyplinarny) wiodą spór przed bezstronnym arbitrem – komisją dyscyplinarną³². Dwustadialność postępowania dyscyplinarnego, a zwłaszcza forum, na którym następuje orzekanie w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej, przesadzają o przyjęciu na gruncie postępowania dyscyplinarnego zasady ustności protokołowanej. W konsekwencji czynności postępowania wyjaśniającego oraz postępowania dyscyplinarnego mają charakter ustny, jednakże ich przebieg musi być utrwalany za pomocą protokołów³³. Niektóre czynności mają zaś pierwotnie charakter pisemny, lecz wymagają ich ustnego ujawnienia – na przykład ogłoszenie obwinionemu postanowienia o przedstawieniu zarzutów w postępowaniu wyjaśniającym, ogłoszenie orzeczenia komisji dyscyplinarnej.

Co do konstrukcji postępowania dyscyplinarnego to jest ono instancyjne i ukształtowane w sposób zapewniający zainteresowanym sądową kontrolę ostatecznego rozstrzygnięcia, na mocy bowiem art. 221 ustawy od prawomocnego orzeczenia odwoławczej komisji dyscyplinarnej służy skarga do sądu administracyjnego. Kontrola w postępowaniu dyscyplinarnym opiera się zarówno na zwykłych środkach odwoławczych³⁴, jak i nadzwyczajnym środku zaskarżenia: wniosku o wznowienie postępowania dyscyplinarnego zakończonym prawomocnym rozstrzygnięciem organu.

³⁰ Zob. K. Marszał, op. cit., s. 51-52.

³¹ Zob. art. 219 ustawy.

³² Zob. § 20 ust. 4 i ust. 7 rozporządzenia.

³³ Zob. § 6 i § 21 rozporządzenia.

³⁴ Zwykłymi środkami odwoławczymi są odwołanie i zażalenie. Odwołanie jest środkiem zaskarżenia orzeczeń komisji dyscyplinarnej oraz sądu koleżeńskiego, ponadto na mocy art. 214 ust. 3 ustawy studentowi ukaranemu przez rektora karą upomnienia oraz właściwemu organowi samorządu studentckiego przysługuje odwołanie do komisji dyscyplinarnej lub sądu koleżeńskiego. Zażalenie natomiast przysługuje na postanowienia komisji dyscyplinarnej oraz przewodniczącego odwoławczej komisji dyscyplinarnej (tj. postanowienie o odrzuceniu odwołania lub odmawiające przywrócenia terminu do wniesienia odwołania). W tym miejscu wyraźnie zaznaczyć należy, że rozporządzenie przeciwstawia termin „orzeczenie” terminowi „postanowienie” – zob. § 23 ust. 1 rozporządzenia.

Bez wątpienia przedstawiona w powyższym szkicu analiza modelu postępowania dyscyplinarnego w wielu punktach ma charakter fragmentaryczny, zamierzeniem jednak niniejszego opracowania jest próba określenia fundamentalnych dla problematyki postępowania dyscyplinarnego w sprawach studentów, a więc – jak wskazaliśmy w części wstępnej – elementów koniecznych do odtwarzanego z obowiązujących przepisów prawnych modelu odwzorowania. Jak zaznaczyliśmy, dopiero ich rekonstrukcja pozwala wyznaczyć ramy odtwarzanego modelu i może stanowić rzetelną podstawę następczej analizy krytycznej regulacji prawnych dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej studentów, a w zależności od charakteru postulatów albo prowadzić do formułowania postulatów *de lege ferenda* w ramach istniejącego modelu postępowania, albo też prowadzić do określenia jego modelu wzoru. Postępowanie dyscyplinarne w sprawach studenckich jako postępowanie represyjne ukształtowane jest na wzór postępowania karnego, stąd owocne dla analizy modelu odwzorowania postępowania dyscyplinarnego są instrumenty wypracowane w nauce procesu karnego. Poza tym każde postępowanie dyscyplinarne, a więc również to eksponowane w niniejszym szkicu posiada swoją autonomiczną regulację, która – co typowe dla regulacji odnoszących się również do innych postępowań dyscyplinarnych – samodzielnie nie pozwala odtworzyć pełnego schematu tego postępowania, a zwłaszcza katalogu i wszystkich elementów czynności prawnych podejmowanych w jego toku, co determinuje odpowiednie stosowanie rozwiązań zawartych w Kodeksie postępowania karnego. Mimo jednak tak silnego wpływu rozwiązań karnoprosowych na kształt postępowania dyscyplinarnego, zarówno na etapie jego tworzenia przez ustawodawcę, jak i w ramach procesu interpretacji przepisów prawnodyscyplinarnych nie można tracić z pola widzenia tego, że podstawą zrekonstruowania modelu odwzorowania są przede wszystkim przepisy prawa dyscyplinarnego.

dr Barbara Janusz-Pohl

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

A MODEL OF DISCIPLINARY PROCEEDINGS IN STUDENT MATTERS

Summary

The paper deals with disciplinary proceedings in student matters. Three elements, considered as the main criteria of the proceedings, have been discussed. The deliberations include: the subject matter of a disciplinary proceeding, the autonomous purposes of the procedure, its structure and the division of the basic roles in the process, and a catalogue of principles of a disciplinary proceeding in student matters. A question is also asked concerning the influence of the existing statutory regulations on the model of disciplinary proceedings in student matters.

Copyright of Journal of Law, Economics and Sociology is the property of Faculty of Law and Administration of Adam Mickiewicz University in Poznan and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.

Właścicielem praw autorskich do „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” jest Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Zawartość czasopisma nie może być kopiowana, przesyłana do innych stron internetowych bądź zamieszczana na blogach bez pisemnej zgody wydawcy. Niemniej artykuły można drukować, kopiować lub przysłać w formie elektronicznej na własny użytek.